

<SERMO 22>¹
<Dominica uicesima tertia post Trinitatem>
Post xxiii fratris Will<elm>i de Lusci²

Si iniquitates³ obseruaueris, Domine, Domine, quis sustinebit? Quia apud te propitiatio est.

1 *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum et eleuatum, et plena erat domus maiestate eius, et ea que sub ipso erant replebant templum.*⁴ Verba ultima sunt in Ysaia <et> nocte repetebantur in Matutinis, et expresse fit hic mencio de tribus, scilicet de solio, domo et templo.

2 Beata Virgo solium est Dei Patris, Ysa.: *Super solium David,*⁵ *et super regnum eius sedebit, ut confirmet et cor<r>oboret istud; Iere.: Solii glorie tue ne facias <nobis> contumeliam: recordare.*⁶

3 Item est domus Filii templum inhabitando, quia inhabitauit eam Dei Filius corporaliter, fuit domus Filii non solum specialiter set etiam singulariter, unde in Prou.: *Sapientia edificauit sibi domum.*

4 Item est templum Spiritus sancti ipsum pre aliis sanctificando <eam>. Iere.: *Templum suum, templum tuum,* Glossa, "in quo est fides uera, conuersacio sancta et omnium uirtutum c<h>orus." Ad ipsam debemus recur|233va|rere in omnibus necessitatibus nostris, et specialiter in oracione, Ps.: *Adorabo ad templum sanctum tuum, et confitebor> nomini tuo.* In principio⁷ igitur sermonis rogemus ipsum etc.

Si iniquitates⁸ etc.

5 Verba ista scripta sunt in psalmo, et recitantur in principio misse hodie. In quibus mater nostra Ecclesia duo facit: primo, incutit nobis timorem ex consideratione proprie iniquitatis, ibi: *Si iniquitates⁹ obseruaueris, Domine* etc.; secundo, eleuat nobis spem ex consideratione diuine propitiacionis, ibi: *Quia apud te propitiatio est.* Si peccatores sumus, timere debemus, set non debemus desperare, *quia apud te propitiatio est.*

6 Et uidete quod incutit nobis timorem quadruplici consideratione. Videamus ista manifesta manuductione. Qui offendisset potentem, sicut regiam maiestatem, et rex offensus faceret eum obseruari per totum regnum suum, et tantum esset dominium regis offensi quod ille eius offensa nullomodo effugere posset, et tanta esset offensa cui deberetur maxima pena, scilicet quod deberet patibulo affligi et perpetuo carceri intrudi, ei deberet incuti maximus timor. Peccator per iniquitatem diuinam maiestatem offendit, et Deus facit obseruari peccatorem per omnes semitas

¹ Transcribed by Andrew T. Sulavik from manuscript: Oxford, Merton College 237, ff. 233rb-235ra; J. B. SCHNEIDER, *Repertorium*, v. 2, p. 479, n. 29; TH. KÄEPPPEL, *Scriptores*, v. 2, p. 114, n. 1563.

² Rubric is written in another hand

³ iniquitates] iniquitatis, written and the fourth i expunged and an e is written above the line MS

⁴ templum] written and expunged, and terram added in the margin, but I have kept templum with the Vulg.

⁵ David] dauit

⁶ Ne – recordare] solii glorie tue recordare ne facias <nobis> contumeliam

⁷ principio] principia

⁸ iniquitates] iniquitatis written and fourth i expunged, and an e is written above the line

⁹ iniquitates] iniquitatis

affectionum, cogitationum et locucionum et actionum ad uindictam. *Obseruasti*, inquit Iob, *omnes semitas meas et uestigia pedum meorum considerasti*. Dominium Dei tantum est quod impossibile est ipsum effugere hic, ultra in Hispania, in uia in infernum. Dominium regis Francie non est ubique, nisi in regno suo. Vnde si offendissem regem Francie, non timerem ipsum in Theutonia. Set dominium Dei est ubique, Ps.: *Si assendero in celum, tu illuc es; si descendero ad infernum, ades. Si sumptero pennas*¹⁰ *m<cas> dilu<culo>*, et *ha<bitauero> in extremis maris*. Et enim illuc manus *t<ua> de<ducat> me*, et *te<nebit> me dextera tua*. Delictum unum¹¹ tanta est offensa, quod infinita debetur ei pena. Tanta est offensa, quantus est ille qui offenditur. Ideo si ille qui offenditur infinitus, ergo pena erit infinita, non ascerbitate set duracione.

7 Quadrupliciter igitur incutit nobis Psalmista, id est timorem. Primo ex consideracione proprie iniquitatis,¹² cum dicit: *Si iniquitates*. Secundo ex consideracione obseruancie diligentis, cum dicit: *obseruaueris*, Glossa, |233vb| "ad uindictam." Tercio ex consideracione domini uniuersalis, cum dicit: *Domine, Domine*. Scribitur: "Dominus uniuersorum tu es." Quarto ex consideracione pene intollerabilis, cum dicit: quis sustinebit? Postea eleuet spem, cum dicit: *Quia apud te propitiatio est*.

8 Primo dico: Psalmista incutit nobis timorem ex consideracione proprie iniquitatis, cum dicit: *Si iniquitates*¹³ *obseruaueris, Domine*. In Scripturis inueniuntur sex rationes quare iniquitas sustineri non debet corporaliter uel uix sustineri potest, nec etiam spiritualiter. Primo, quia est diuine magestatis offensiua; secundo, quia est omnis uirtutis et fortitudinis eneruatiua; tercio, quia est grauis et ponderosa; quarto, quia est uilis et ignominiosa; quinto, quia est inutilis et dampnosa; sexto, quia est penalis et afflictiua.

9 Primo dico: iniquitas sustineri non potest¹⁴ quia est diuine maiestatis offensiua. Qui offendisset regiam magestatem, quomodo posset sustinere? Set quando aliquis peccat per iniquitatem, Deum offendit. Igitur sibi timere debet. Dixit rex Manases: *Multiplyte sunt iniquitates mee! Excitauit iracundiam tuam, statuens abhominaciones et multiplicans offensiones*. Et parum <post> dicit: *Peccaui super multitudinem <h>arene maris*. Dicit: *statuens abhominaciones*, id est peccata abhominabilia; ideo eici debent. Dicit: *multiplyte sunt iniquitates mee*, scilicet iniquitates sunt et offense. Igitur addendo iniquitatem iniquitati addit homo offencionem, ita quod quandoque Dominus sustinere non potest, set uult hominem proici in infernum. Dicitur in Ezechiele: *Repleta est terra iniquitate, et conuersi sunt ad irritandum <me>*. Terra, id est Ecclesia, quia generacio preterit, generacio aduenit; terra in eternum stat, id est Ecclesia. Ista terra repleta est iniquitate, id est inequalitate. Ista iniquitas qua repleta est Ecclesia super alias Deum offendit, et est causa corrupcionis Ecclesie.

10 Vna est iniquitas, uel due, quarum una originatur ex alia. Vna est in promocione malorum prelatorum. Alia in collacione beneficiorum, scilicet quando non secundum legem caritatis, set secundum legem consanguinitatis distribuuntur

¹⁰ pennas] penas

¹¹ Delictum unum] I have written, dilectissimi

¹² proprie iniquitatis] I have written, diuine magestatis

¹³ iniquitates] iniquitatis

¹⁴ non] debet written after and expunged, and potest added in the margin

beneficia. Ista iniquitate repleta est tota terra, id est Ecclesia, unde dicit Psalmista: *Vidi iniquitatem et contradictionem in ciuitate. Tota die circumdabit*¹⁵ <eam> *super muros eius iniquitas; |234ra| labor in medio eorum et iniusticia. Et non defecit de plateis eorum usura et dolus.* *Vidi iniquitatem et contradictionem*, id est iniquitate<m> ex qua originatur contradictio, *in ciuitate*, id est in Ecclesia. Illud aperte uidemus, quod in electionibus semper est¹⁶ contradictio et appellacio in omnibus, id est in malis, inferioribus, mediocribus. Et inferioribus dicit Propheta: *Super muros tuos constitui custodes*, scilicet maiores prelatos. Set timendum est, ne isti sint tales sicut custodes, quos posuerunt Zebuzei¹⁷ in odium Dauid.¹⁸ Et dicitur quod posuerunt cecos et claudos in odium Dauid. Ita uidetur quod mali prelati constituuntur hodie in Ecclesia Christi despectum, unde scribitur: *Speculatores tui ceci omnes. Labor in medio eorum et iniusticia*, scilicet in mediocribus. *Et non defecit de plateis eorum usura et dolus*, id est in mediocribus. Illud aperte uidemus, et est detestabile apud Deum, quia usurarios quos seculares abiciunt, clerici recipiunt in equalitatem. Dicit Micheas: *Vē qui edificant Syon in sanguinibus, et Ierusalem <in> iniquitate*. Et iniqua promociōe consanguinum eorum et iniqua distribuciōe beneficiorum, Syon erat superior pars ciuitatis et Ierusalem inferior pars. Videte modum loquendi. Dicit: *ue qui edificant Syon in sanguinibus*, id est superiores¹⁹ dignitates conferunt suis nepotibus, *et Ierusalem in iniquitate*, id est minora beneficia conferunt inequalitate: melioribus dant minora beneficia. Racio huius ponitur in Zacharia, ubi dicitur: *Ponam*²⁰ *Ierusalem lapidem oneris in cunctis populis*. In lapide ponderoso experiuntur quandoque clerici uires suas. Qui est debilis proicit quandoque lapidem ponderosum ita prope se quod ledit se; non potest eum proicere longe a se. Ita faciunt prelati in collacione beneficiorum: lapidem magnum, id est magnam dignitatem, non a remotis proiciunt, set prope se, <id est> dant eam socio uel consanguineo, <et> parochiam unam, id est parum[que] lapidem, a remotis proici<un>t, <id est> illatam da<n>t bono et ydoneo. Ista iniquitas offensiua est maiestatis diuine. Dicitur in Prou.: *Spiritus ad irascendum facilem, quis sustinere poterit?* Dicitur: "Qui de facili irascitur, de facili placatur." Et similiter: "Qui de dif<f>icili²¹ placatur etc., Deus de difficili irascitur. Non dico quod <Deus> de dif<f>icili eciam |234rb| placatur. Irascitur autem pro peccato mortali.²² Exemplum habemus in Hester de Aman, qui interpretatur iniquitas. Quando iniquitas sua reuelata fuit et prodicio, *obstipuit, uultum regis et regine ferre non sustinen[te]s*. Quid igitur erit de peccatore quando iniquitas sua reuelabitur uniuersali Ecclesie, et regi celorum, et omnibus electis et reprobis?

11 Secundo iniquitas sustineri non²³ debet quia est omnis uirtutis et fortitudinis eneruatiua. Non potest magnum onus sustinere, qui eneruatus est uirtutibus.²⁴ Virtus sustinendi est caritas, quia *caritas omnia sustinet*, id est sustinere facit. Qui

¹⁵ circumdabit] circumdabant, I wrote with the Vulgate

¹⁶ est] written twice

¹⁷ Zebuzei = Iebusei

¹⁸ Dauid] omitted but restored in the margin

¹⁹ superiores] inferiores, but I have emended to superiores

²⁰ Ponam] pone, I have written with the Vulgate

²¹ dif<f>icili] defacili written but corrected by scribe to read difficili

²² mortali] et scribitur Spiritus ad irascendum facilem, quis sustinere poterit written after. It seems to be a scribal error, an unnecessary repetition of the biblical quotation from Proverbs 18:14 cited above

²³ non] potest written after and expunged

²⁴ uirtutibus] written, but perhaps it should read uitiis?

diligit proximum propter Deum ex caritate nichil est quod cum ipso non sustineret; omnes eius defectus bene sustineret. Quando membra unita sunt, tunc unum sustinet pondus alterius, unde dicit Apostolus ad Romanos: *Debemus nos firmiores inbecillitate*<s> *infirmorum sustinere. Omnia, inquit Apostolus, sustineo propter electos ut salutem consequantur.*

12 Item qui uere Deum diligit de facili cum Deo sustinet, unde in Ecclesiastico: *Sustine sustentationes Dei; coniungere Deo, et sustine ut in nouissimo crescat uita tua. Sustine sustentationes Dei*, id est tribulationes que sustinent animam, ne per superbiam euanescat. Et quomodo poterit sustinere? Coniungere <se> Deo. Si es debilis, cum Deo totum sustinebis. Qui lignum ponderosum portare non potest, coniungit se giganti, et cum ipso bene portat.

13 Item non debes timere tribulationes. Scitis quid est quod Deo sis coniunctus? Quia Deus facit quod non grauant homines tribulationes. Scitis quid est de Deo? Ludit Deus de nobis sicut pater de filio. Pater filio ponit lignum ponderosum super collum et sustinet manu, tunc filius credit portare lignum, et gloriatur, et tamen nichil facit. Ita Deus ludit de nobis. Inmittit nobis tribulationes. Videtur nobis quod eas sustineamus, set saluo libero arbitrio, parum facimus. Ergo in caritate uirtus est sustinendi. Ergo <iniquitas> est eneruatiua caritatis, id est eneruatiua omnis uirtutis et fortitudinis. Prouero dicit Dominus in euangelio: *Abundabit iniquitas, et refrigescit caritas multi.* Non possunt sustinere tribulationem, immo ad primum motum consentiunt peccato. [234va] Propheta:²⁵ *Vbi ceciderunt qui operantur iniquitatem, impulsus sunt, et non poterunt stare.* Iere.: *Factus sum tanquam ignis <ex>estuans inclususque est in ossibus meis, et defeci, ferre non sustinens.*²⁶

14 Tertia ratio quare iniquitas sustineri non debet est quia est grauis et ponderosa. Nichil ponderosius est iniquitate, unde Ysa.: *Grauaabit eam iniquitas eius, et corruiet, et non adiiciet ut resurgat, scilicet per se, quia homo est spiritus uadens per se, et non reuertens uel rediens, scilicet per se.* Ps.: *Iniquitates mee supergresse sunt caput meum, et [cetera] sicut onus graue grauatae sunt super me.* Ita graue est honus peccati, quod firmamentum non potuit sustinere. Et Christus cum magno honore sustinuit peccatum in passione. Quod graue sit honus peccati hoc patet. Illud est graue quod rem leuissimam uehementissime et in uelocissimo tempore facit a supremo loco cadere in infimum locum. Angelus res est leuissima, supremus locus est celum empyreum, infimus locus est infernus, tempus uelocissimum est momentum. Set peccatum fecit angelum, qui est res leuissima, in momento de celo cadere in infernum, scilicet in momento quando consentit peccato, unde in Mt.: *Vidi Sathanan quasi fulgur de celo des<c>endentem.* Anima peccatoris in tempore quo faceres punctum ruet in infernum, unde Iob: *Gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna des<c>endunt.*

15 Set quomodo est quod homines peccatores uidentur sibi leues,²⁷ cum tantum sunt²⁸ ponderosi? Racio est res ponderosa non ponderat in aqua. Mille homines non mouerent nauem extra aquam, quam modicus uentus portat in aqua. Ita qui sunt in

²⁵ Propheta] probably a scribal error for Psalmista

²⁶ sustinens] festinens written and corrected to sustinens

²⁷ leues] leuos written and corrected to leues

²⁸ sunt] I wrote, sicut MS

deliciis carnalibus non sentiunt pondus peccati. Set quando sunt extra aquam, post mortem, in momento etiam pondere peccati precipitantur in infernum. Propter hoc debemus facere consilium Apostoli, qui dicit: *Deponentes omne pondus et circumstans peccatum, curramus ad propositum nobis certamen: aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Ihesum, qui proposito sibi, scilicet gaudio sustinuit crucem.* Et Propheta dicit: *Proicite a vobis omnes preuaricationes uestras. Agite penitenciam de omnibus iniquitatibus uestris, et non erit uobis in ruinam* |234vb| *iniquitas uestra.* Proicite, id est a vobis eicite. Dicit: *et non erit uobis iniquitas in ruinam.* Hoc dicit quia una iniquitas facit ruere in aliam. Vnde Gregorius: "Peccatum quod per penitenciam non diluitur,²⁹ mox suo pondere ad aliud trahit." De uno peccato faciunt aliqui multa. Incurrunt sententiam excommunicationis, et unus excommunicatus non procurat absolucionem suam per duos menses uel per dimidium annum; ingerit se diuinis, audit missas, intrat ecclesiam ad orandum, <et ita> de uno peccato facit plura.

16 Igitur proicite a vobis omnes preuaricationes uestras. Dices: "Non possum proicere." Certe immo! Et quomodo? *Aspiciendo in actorem fidei*, id est in Christum. Christus enim sustinuit crucem, et inclinato capite, portauit honus peccatorum. Qui uult portare onus inclinat caput. Ita Christus in cruce inclinauit caput quando peccata nostra tulit, sicut dicit beatus Petrus: *Peccata nostra ipse pertulit super lignum*, Glossa, "super lignum crucis." Petrus, qui hoc dixit, ipse peccauit, set postea penituit. Ita Christus parcat penam peccati illorum qui penitent, *aspicientes in actorem fidei, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem.* Vnde dicit Apostolus: *Recogitate eum qui talem apud semetipsum a peccatoribus sustinuit contradictionem; ut non fatigemini, animis uestris deficientes.* Et alibi scribitur: *Vigilate in hac hora, et sustinete.*

17 Quarta ratio quare iniquitas sustineri non debet nec potest est quia est uilis et ignominiosa. Nichil ignominiosius est iniquitate, Ps.: *Cor<r>upti sunt, et abhominabiles facti sunt <in iniquitatibus>; non est qui faciat bonum; alia littera habet: in studiis suis.* Student aliqui quomodo possunt explorare iniquitatem, id est inequalitatem.

18 Iniquitas est preferre se superiori. Ista est superborum, de qua in Ecclesiastico: *Odibilis est coram Deo et*³⁰ *hominibus superbia, et execrabilis omnis iniquitas.*

19 Alia iniquitas est auarorum. Preferre rem uilissimam, que nullius est ualoris, rei preciosissime est iniquitas magna. Ista est iniquitas auarorum, unde in Ecclesiastico: *Nichil iniquius quam amare pecuniam: animam suam uenalem habet.* Anima res preciosissima est, quam uult uendere pro minimo.

20 Item preferre carnem spiritui est iniquitas magna. Talis est iniquitas hominis luxuriosi. De ista iniquitate dixit Sara ad Habraham: *Inique agis contra* |235ra| *me.* Dixit spiritus ad carnem: *Dedi ansillam in sinu tuo*, id est dedi tibi potestatem ad nutriendum carnem <et> ad ansillandum, *que uidens quod concep<er>it, contemptui me habet.* Vnde in Deuteronomio: *Impinguatus, incrassatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum.*

21 Ista triplici iniquitate omnis terra cor<r>upta est, unde in Gen.: *Omnis quippe caro cor<r>uperat uiam suam.* Antiquitus fuerunt diuersi status eundi in paradysum, qui modo omnes cor<r>upti sunt. Erat status coniungalis, uirginalis et uidualis, status prelatorum et clericorum, et status militaris. Qui spiritaliter uideret istos

²⁹ diluitur] deluitur written and corrected to diluitur

³⁰ et] in

status diceret quod *omnis caro cor<r>uperat uiam suam*. Vix inuenies unum statum qui non est cor<r>uptus. Quomodo cor<r>uptus sit status coniungalis et alii status uidere potestis. Quando uia est cor<r>upta et lubrica, oportet caute incedere. Et dicitur: *Omnis quippe caro cor<r>uperat uiam suam*. Et in quibus est cor<r>upta uia? Dicit Ysaïas quod in omnibus, quia pauci³¹ sunt exclusi. *Ve*, inquit, *genti peccatrici*, propter peccandi consuetudinem, *populo graui iniquitati*, propter peccati magnitudinem, *semini nequam*, propter peccantium imitationem! *Dereliquerunt Dominum Deum*, corde, *blasphemauerunt Sanctum Israel*, ore, *<ab>alienati sunt retrorsum*, opere. Sequitur: *Omne caput languidum*, scilicet prelatorum, *et omne cor merens*, scilicet subditorum. *A planta pedis*, scilicet princip[i]um, *usque ad uerticem*, scilicet ad minores,³² *non est in eo sanitas*; *uulnus*, scilicet in profunditate luxurie, *et liuor*, in superficie auaricie, *et plaga tumens*, scilicet in superbia, *non est circumligata*, scilicet baptismali innocencia, *nec curata medicamine*, scilicet penitencie, *nec fota oleo*, pietatis et misericordie. Rogabimus Dominum etc

³¹ pauci] pausi

³² princip[i]um...minores] these two words should perhaps be transposed in order to make better sense of the exegesis